

„Soča“ izhaja vsak petek in velja po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto f. 4.40
Pol leta „ 2.20
Četrt leta „ 1.10

Pri oznanilih in tako tudi pri „poslanicah“ se plačuje za navadno tiskopisno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za večje črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 8 kr. v tobakarnicah v gosposki ulici blizu „treh kron“, na starem trgu in v nunski ulici ter v Trstu, via Casserna, 3.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredništvu „Soče“ v Gorici na Travniku 16, I, naročnina pa opravištvu „Soče“ Via della Croce št. 4. II.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi na se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri opravištvu.

Naš položaj.

Pred leti se je mnogo o tem pisalo, da Taaffejeva vlada ima pomirljiv program in da namerava dati vsem narodnostim enake pravice tudi v dejanji, ali podrejeni jej uradniki da še nasprotujejo in da je treba še nekoliko počakati, predno nastopi zlata doba. Kranjska deželna vlada opisavala se je takrat kot taka, ki se v najmanjši pičici ujema z dunajsko oblastnijo, in Slovenci so pričakovali takrat za Kranjsko mnogih prememb v svojem smislu. Tržaška vlada se je pa takrat opisovala kot malo prijazna narodnim težnjam primorskih Slovanov in zato kot ne popolnoma ujemajoča se z dunajsko vlado, ki se je proslavljala kot bodoča rešiteljica južnih Slovanov v narodnem oziru.

Tako so bile stvari do potovanja presvitlega cesarja po slovenskih deželah v jeseni 1882. in posebno poleti 1883. Pri tej priliki, ko je presvitli vladar obiskal svoj zvesti slovenski narod, bili so Slovenci nad vse veseli in izražali so čute veselja in udanosti do presvitlega cesarja silno svečano in mogočno. Svečanosti vršile so se večinom v slovenskem jeziku in narod je kazal povsod politično probujenje in narodno zavest. To priliko so porabili nasprotniki slovenskega naroda in njegovih narodnih teženj, ki so že prej Slovence obrekovali in so razlagali lojalno narodno navdušenje kot znamenje zatiranega nemstva, bodočih homatij in velike nevarnosti ob resnih časih. Dunajski listi so to stran iznašli, poudarjali, ponavljali in na zadnje dosegli, da se je na Dunaji ponovil oni strah pred južnimi Slovani, ki je bil posebno leta 1848 velik. Ker se mora vlada ozirati posebno na dunajsko javno mnenje, zato je bila prisiljena premeniti svojo politiko na jugu, katere že itak ni še izvrševala. Nemški listi so od tistega časa naprej pogosto rabili izraz: die slovenische Fluth dampfen, t. j. devati pokrovec na slovenski lonec.

Od tistega časa je kranjska vlada vzela v svojo posebno skrb učenje nemškega jezika v ljudskih šolah po Kranjskem in „večerna priloga“ ljubljanskemu uradnemu listu se niti ne zmenil, da bi priduševala kranjske veleposestnike, naj volijo letos dva Slovence v deželni zbor, ko imajo Nemci na svoj račun že osem poslancev v „fontogu.“ Sedanja „spravljiva“ politika mora imeti pa tudi svoje potrjenje od naroda, zato

napenja ljubljanska žaba vse sile, da bi izpodrinila dr. Zarnika, ki je bil tako neuljuden, da se ni hotel udati novi politični konstelaciji, timveč je povedal, kjer je smel, jasno in brezozirno svoje prepričanje. Zahteva se od naroda, naj izreče, da ne tirja, da bi se mu prošnje izpolnile, ampak da je zadovoljen, če se mu le obeča, da se izpolnijo, ker sedanjí časi boljšega ne dopustijo. Kranjski poslanci med tem kimajo in gledajo, katera vreča je bolj polna: vladina ali narodna, t. j. kdo ima več naroda v žakli „večerna priloga“ ali narodna neomahljivost. Tako so na Kranjskem nemškutarji skoro zginili s pozorišča, a nastopila je nova stranka „zadovoljnih in veselih Kranjcev.“

Nekoliko drugače je v Trstu. Grof Taaffe se je moral ozirati na dunajsko javno mnenje in baron Depretis se je moral ozirati na upitje in pritožbe primorskih Slovanov. Vsak je nekoliko odjenjal in zdaj menda ni resnega politika, ki bi trdil, da med Trstom in Dunajem je znatna razlika v političnih načelih. Naši gorški veljaki poznajo ta prevrat in če menijo, da hočejo biti enemu prijatelj, ne smejo biti drugemu sovražnik. S tega stališča se dajo prav dobro razlagati dogodki zadnjih dnij v Gorici z dostavkom, da pokorjenje Slovencev oskrbuje na Primorskem irredenta. Kar imamo sitnostij v zadnjih časih, prihajajo nam od irredente, ki se je v zadnjih časih močno okrepila. To pa se ni zgodilo nenadoma, ampak prerokovano je bilo že lani, kako nalogo bodo imeli Italijani na Primorskem.

Koroški in štajerski Slovenci morajo si sami pomagati proti razburjenim nasprotnikom. Težko stanje imajo, vendar pomagajo si dobro. To se je pokazalo pri letošnjih volitvah; koroški Slovenci imajo zdaj tri deželne poslance, med tem ko prej so imeli le enega; štajerski Slovenci so zmagali večinoma povsod pri volitvah volilnih mož. Bog in sreča junaška! slovenski narod ne pogine, ampak očiščen in okrepljen pride iz sedanjih težavnih časov do boljših dnij.

O vinu in kavi.

Spisal dr. Ferdinand Rojic, zdravnik v Gorici.

Vino in kavo (kafe) vsi dobro poznamo; kake lastnosti pa imata vino in kava, ali kaj sta nam prav za prav, malokdo zna. Zavoljo tega sem napisal te

vrstice, in ker sem kot zdravnik tolikokrat videl, ko liko škode sterita vino in kava človeškemu zdravlju

Na prašanje: kaj sta vino in kava? mi ljudje navadno odgovorijo: vino in kava sta dve redi v n i pijači. To pa ni res; temu prav nasprotno je res. Vino in kava sama za se sta dve pijači, ki človeško telo končujeta, ne pa redita. O vinu in kavi sami nikdo ne more živeti. Zakaj sta pa vino in kava veliki večini ljudij toliko potrebna? Zato ker imata lastnost, da pospešujeta prebavljanje; ona pomagata našemu želodcu, da jedi lahko in hitreje prebavlja. Zatorej po potrebi zavžita nam silno koristita, brez potrebe zavžita pa naravnost naše telo končujeta, t. j. storita, da naše telo postane lažje in šibkeje nego je bilo prej. Vino in kava torej le tedaj koristita našemu telesu, ako smo se prej najedli takih ali toliko jedi, da jih naš želodec težko prebavlja. Ako v takem slučaju pijem vino ali kavo, mi silno koristita. Gorje pa, ako bi vino ali črno kavo pil na prazen želodec. Takrat bi ona dva silila želodec, da naj prebavlja; on pa bi ne imel kaj prebavljati. Kaj zdaj? zdaj silno škodujeta, naše telo in naša moč takrat, rekli bi, kar naravnost gorita, ker naše telo postaja lažje in naša moč manjša nego je bila prej. To spozna lahko vsakdo na sebi, ako se večkrat po jedi in pitji opazuje.

To se tudi takrat godi, pa v razmeri, kadar pri jedi več vina spijem, nego mi ga za takrat želodec potrebuje, ali če zajutra pijem prečno kavo, t. j. če sem črni kavi premalo mleka dodal. Zavoljo tega se tudi pri svatlah (oliceh) in enakih pojedinah silno dosti vino popije brez škode, ker se brez konca in kraja je. Vse tiste jedi, katere človek pri takih veseliceh sne, bi mu škodile, ako bi ne pil vina poleg, ker želodec bi jih ne mogel prebaviti. Vino tedaj takrat pomaga želodcu prebavljati in jedi ne škodijo, če tudi jih je velik kup. Pa tudi vse tisto vino, ki ga takrat človek popije, bi mu mnogo škodovalo, ako bi toliko jedi ne pojedel. Pri takih pojedinah torej stori vina, da nam jedi ne škodujejo, in jedi spet storijo, da nam vino ne škodi, če tudi smo ga mnogo popili. Kdor pa pri takih priložnostih več pije, nego mu je za takrat potrebno, je vselej na zgubi, ker njegovo telo postane lažje in njegova moč manjša nego je bila prej.

Iz rečenega je razvidno, da včasih človek lahko

LISTEK.

Grad (Grado, Grau).

(Konec.)

Ali ne samo, da so akvilejski patrijarhi večkrat v Gradu stanovali, nego l. 606 dobilo je to mesto tudi svojega posebnega patrijarha. Ko je bil namreč razkolniški patrijarh akvilejski Sever umrl, nastali sti pri volitvi novega patrijarha dve stranki: jedna razkolniška v Akvileji pod uplivom Langobardov, in druga papeževa na Gradu, podpirana od bizantinskega namestnika v Italiji, Smaragda. Vsaka stranka je izbrala svojega posebnega patrijarha (gradska n. pr. Candidiana) in od takrat sta imela Grad in Akvileja vsak svojega patrijarha, tudi pozneje, ko se je bil razkolniški patrijarh akvilejski l. 698 s papežem sprijaznil. Niso bila namreč verska, nego politična nasprotja, katera so razdelila staro akvilejsko patrijarhovino na dveje. Iz teh nasprotij porodili so se dolgotrajni prepiri med obema patrijarhoma. L. 716 odločile so se sicer meje in škofije obema patrijarhoma, ali akvilejski ni hotel odstopiti in je trdil, da je gradski patrijarhat po krivici nastal, in v tem smislu je tudi razsodila prepir sinoda v Mantovi l. 827. Ali tudi gradskemu patrijarhu potrdil je koncil v Rimu l. 967 duhovno oblast nad vsem primorjem, zlasti nad istrskimi škofi.

Ali ne samo za obstoj in za meje prepirala sta se ta dva sosedna patrijarha, nego tudi za prven-

stvo. Razsodba o tem je bila zelo kočljiva stvar, ker so se nekateri papeži naklanjali na gradsko-beneško, drugi pa na akvilejsko-nemško stran in so tako zdaj temu, zdaj onemu prvenstvo potrdili. Pri tem je, se ve da, jedino le politika odločevala. Zgodilo se je tako, da je celo jeden ter isti papež potrdil prvenstvo zdaj jednemu, zdaj drugemu. Še le l. 1180 sta se pogodila patrijarha in končala dolgotrajni prepir. Gradski patrijarh naj bi vršil svojo nadvlado samo nad primorskimi, akvilejski pa nad vsemi škofijami po suhem. Po tem takem pripadle so isterske škofije akvilejskemu patrijarhu. Ali pozneje, ko so Benečani razširili svojo oblast tudi po teh straneh, prišle so istrske škofije zopet pod gradski patrijarhat.

Sploh je v prvih časih segala oblast gradskega patrijarha tako daleč, kakor beneška. Mesto Benetke in vsi lagunski otoki pripadali so njegovi škofiji, dokler niso v drugi polovici VIII. stoletja utemeljili posebne škofije v Benetkah. Ali vrhovna oblast ostala je tudi pozneje gradskemu patrijarhu. Razen čez Istro imel je ta patrijarh vrhovno duhovsko oblast tudi čez severno Dalmacijo. Sploh opazamo ozko zvezo med Gradom in Dalmacijo. Že l. 650 (648) postal je bil jeden Dalmatinec (Maximin) pravoverni patrijarh na Gradu. Papež Hadrijan IV. potrdi l. 1153 gradskemu patrijarhu vrhovno duhovno oblast čez nadškofijo zadersko, t. j. čez škofije Oser, Krk, Rabi, Zader in Hvar (Lesina). Tako je bil sklenil tudi papež Aleksander III. l. 1181 zadrsko nadškofijo popolnoma ločiti od spljetske ter podrediti jo gradskemu patrijarhatu. Papež Inocenc IV. izobči l. 1200 zadrškega nadškofa, ker se ni hotel podvreči

gradskemu patrijarhu. Še l. 1256 potrdil je papež Aleksander poslednjemu vse njegove pravice, n. pr. da sme ogrinjati palij in da se pred njim križ nosi; ter našteje vse cerkve, čez katere mu je pristojala vrhovna duhovna oblast. (Fontes rerum aust. 1877).

Gradski patrijarh je imel naslov patrijarha Nove Akvileje. Vsi lagunski otoci, vse cerkve in samostani morali so mu svojo podložnost s tem skazovati, da so mu dajali suhega sadja, cvetja in drugih malenkostij. Kolikorkrat je potoval na Rialto v Benetke, moral ga je vsak samostan med potom sprejeti, prenočiti in pogostiti z vsem njegovim spremstvom. V Benetkah imel se je udeležiti vseh javnih slavnosti in vseh narodnih zborov. Kadar je pa v Rim prišel, smel je v cerkvenih zborih sedeti na desnici papeževi. (Tudi o tej pravici prepiral se je dolgo z akvilejskim patrijarhom).

Ako je patrijarh potoval po Istri ali Liburniji (po kvarnerskih otocih in severni Dalmaciji), prišli so mu naproti v slovesnem sprevodu podložni škofi, občinska starestinstva, sodniki in praznično oblečeno ljudstvo. In kakor hitro je prišel v škofovsko palačo ter se usedel na svoj prestol, prinesli so mu ter poklonili ključe mesta in stolne cerkve. Patrijarh jih je milostljivo sprejel in izročil svojemu najvrednejšemu duhovniku v varstvo in potem je bil skozi tri dni gospodar mesta ter smel vršiti cerkveno in svetno sodstvo.

Ali gradski patrijarhi že od XII. stoletja zaradi nezdravega podnebja niso več stanovali v svojem prestolnem mestu. Že patrijarh Henrik Dandolo preseli se l. 1131 v Benetke. Za njim je še 34 pa-

došti vina popije brez škode, tako pri posameznih ali pa ako je pri navadni svoji jedi kako težko prebavljivo jed zavžil; včasih pa da mu škoduje, če tudi ga je le malo zavžil. Zakaj to? zato ker v zadnjem sluhu ni vina potreboval. To poslednje se navadno zgodi, ako kdo vino pije pred kosilom, ako ni tisti dan še drugega zavžil, ko zajutra svojo kavo. Ako kdo za zajutrek ne vzame kave, temveč kako drugo jed, pri kateri se navadno vino pije, tudi ta-krat užje vino piti brez škode, samo ne preveč. Iz tega sledi, da kateri človek sme brez škode več vina izpitati nego kateri drugi. Ako pa vino škoduje, če ga je človek samo nekoliko čez mero izpil, kako škoduje še le tedaj, ko se je človek opil, umiril! Pijanost človeku silno škodi, ker njegovo telo in moč na enkrat za mnogo zmanjša.

Prav tako je s kavo. Kava pomaga želodcu, da lahko prebavlja. Ona je tedaj vselej koristna, ako smo preveč jedli, ali pa da smo take jedi zavžili, ktere naš želodec težko prebavlja. Tu je govor le o črni kavi, ne o beli; v beli kavi namreč je užje mleko, ktero se mora prebaviti, ko v želodec pride. Torej bela kava nikako ne škoduje, ako pride v poprej popolnoma prazen želodec. In z belo kavo vselej tudi še kruh jemljemo, ki spet se mora v želodcu prebaviti, torej je škoda, ktera bi od kave v praznem želodcu nastala, s tem spet za mnogo zmanjšana. Vendar pa nikako ni dobro večkrat na dan belo kavo piti, češ da ona nadomesti druge navadne jedi. Zakaj pa pijemo zjutra belo kavo? Zato ker za marsikterega človeka je samo mleko težko prebavljivo; nekaterim se samo mleko celo gubi. Dajmo tudi zato, ker pri marsikaterem želodcu niti prejšnje večerje ni popolnoma prebavil. In poslednjega varoka ugaja nekaterim za zajutrek sama čista črna kava, med tem ko si moramo drugi več ali manj mleka k črni kavi pridjati in še celo kruha, zato da nam kava za zajutrek ne škodi.

Tudi po velikih posameznih je navada, da se h koncu še črna kava na mizo prinese. Ta koristi vsem tistim gostom, kateri pojedinih jedi še niso prebavili ali jih sploh ne morejo zaradi velike množine, ali ker so nekatere za nje težko prebavljive. Tistim pa, katerim je želodec zavaljo zadosti ali morda še preveč zavilnega vina vse jedi prebavil, ali jih morda še potrebuje, črna kava silno škodi. Iz poslednjega razloga bi se morala ta šega odpraviti, t. j. naj bi se po pojedinih črna kava nikako na mizo ne prinašala. Kavo naj torej vsak človek le enkrat na dan pije in to zjutra, drugače pa ne. Kdor jo večkrat pije, jo pije navadno le sebi v škodo. Proti temu grešijo največ ženske, ki kavo, „zato ker najmanj košta“, kakor pravijo, ali „ker se najhitreje napravi“, sebi ali pa tudi celi družini v jed namesto drugih jedi na primer za večerjo pripravljajo. Vsi ti bi mnogo več dobiček imeli na svojem telesu in zdravju, ako bi šli spet popolnoma lačni, brez večerje.

Kdor je zvečer preveč vina pil, naj ne zajutrukuje kave, temveč kaj drugega, ker takemu človeku kava škodi. Posebno če je bil človek prejšnji večer pijan, mu drugo jutro kava silno škodi, če jo pije. Ako

prej ni bilo prepira v hiši, potem gotovo nastane; ako je pa bil, se mnogo pohujša. Takemu človeku je treba dati drugih navadnih jedi, ki mnogo nasitijo; ko se je napiti, se pomiri. Treba je dati takemu človeku dvakrat tak zajutrek, ker en sam mu do pol-dan ni zadosti. Na to naj pazijo posebno tiste žene, katerih možje so pijanci, ker na ta način se prepira svojih možev, ko so se „stresnili“, najlaže znebijo, ali se ga saj mnogo skrajšajo.

Ako je človek pijan in se mu da, da se strezni, črne kave, mu ta silno škodi. Ona ga navadno stresne, pa škoda, ki mu jo je storila za njegovo daljno življenje, je, rekel bi, neizmerna.

To vse, kar sem tukaj napisal, velja, se vé da, le za zdravega človeka in le za zdrave kraje. Za kraje, kjer je navadno mralica doma (Wechselfieber), in za bolne ljudi, katerim morda zdravniški vino ali kavo pri svetujejo, ni to pisano.

Dva nauka za kmeta.

1. O izvažanju gnojnice na polje in travnike.

Da je gnojnica jako dober gnoj, o tem je bilo že večkrat v gospodarskem listu in po drugih slovenskih časnikih pisano ter priporočeno, naj bi gospodarji za njo skrbeli ter jo na polja izvažali, ali žalibože vedel s slabim uspehom, ker še veliko, veliko je kmetovalcev, ki ne vejo razumeti, kak gnojni zaklad imajo v gnojnici. Posebno in hvalevredno izjemo delajo goriški okoličani, kateri bi mogli biti vsem drugim v izglede v kmetijskem napredku. Tukaj poznam dovolj posestnikov, kateri dajo na leto tudi 300-400 gl. samo za gnojnico, ne računajoč drugega gnoja, ki ga morajo dokupiti, ako hočejo svoje njive in travnike v dobrem stanu vzdržati.

Kje pa je vendar glavni vzrok, da se poraba gnojnice za njive in travnike tako polagoma širi pri našem slovenskem narodu? Po mojem mnenju pravi vzrok je v tem, da nimamo prave priprave, s katero bi se gnojnica po njivah in travnikih enakomerno razlila, ne da bi se delavci ves zamazali. Kakor jo dan-danes rabimo, je res osorno in težavno. Delavci se pri odpiranju in zapiranju soda vedno več ali manj z gnojnico polijejo, kar gotovo nikomur ni ljubo.

Zdaj navadno podstavljamo pri sodu čeber, iz kterega potem delavci raznašajo gnojnico v golidah, vrtnih vrteh i. t. d. po njivi in po travniku. Da se to delo počasi vrši in da je precej drago, je vsakega kmetovalcu dobro znano. Ob enem mora gospodar one delavce, ki tako delo opravljajo, vsaj za tretjino dražje plačati nego za drugo delo. Da se pa to delo lahko po ceni in pravilno izvrši, iznašel je Kühn, grajšinski najemnik na Badenskem, pripravo, ktera se lahko na vsak sod od zatej pripne in ktera jako lepo in pravilno raznaša gnojnico dva metra na široko. Ta enostaven in lahko rabljivi stroj se dobiva

K vsem tem nesrečam pridružile so se tudi prirodne neizgode. Zemlja se je vedno bolj pogrezala, morski valovi so objedali otok okolo in okolo, zrak postajal je vedno nezdravejši vsled močvirij, ki so se celo v sredi vrhov napravliali. L. 1490 premeni Natissa (Nediža in Ter), ki se je poprej kraj Grada v morje izlivala, svoj tok in se združila s Sočo. Staro korito spremenilo se je v plitki prekop in voda ni več donasala peska in zemlje na obalo. Tako se je ta vedno bolj umikala in nazadnje je morje začelo spodjedati morsko obzidje, ki se je tudi poslednjič zrušilo. Od takrat naprej je mesto osamelo, ljudstvo je obubožalo in ime Grad se je vedno bolj pozabljalo.

Se le v našem stoletju se tu pa tam zopet kaj o Gradu čuje. Tako so n. pr. ob času francoskih vojn l. 1810 angleške ladje preiskovale vse kote tržaškega zaliva in 29. junija našle so pred Gradom 10 francoskih ladij ter jih hitro zažgale, tako da je vse mesto lahko opazovalo ta prizor.

Po dokončanih francoskih vojskah pridružijo na dunajskem zboru vse Beneško Avstriji in uredé na novo mejo med Goriškim in Beneškim. Vsled tega prišel je Grad k pokneženju grofiji goriški.

Ker je morje tudi v novejšem času otok vedno bolj spodjedalo, napravili so l. 1848 z vladino pomočjo velik nasip ob morji, da brani otok popolnega pogina.

V zadnjih letih utemeljili so ljudomili možje na Gradu morsko kopališče za škrofulozne otroke. Skozi tri poletne mesece sprejemajo vsako leto po 40 do 50 otrok v ta zavod in jim priskrbijo nekoliko brezplačno, nekoliko pa proti odškodnini vse potrebno za ta čas.

Graščani, katerih je sedaj nekaj več nego 3000 duš, imajo svoj poseben tipus: vitko in visoko rast ter podolgast, zarjaveli obraz. Pečajo se skoro izključivo le z ribjim lovom.

Zgodovinarjem je znan „Chronicon Gradense“, t. j. medlo naštevaje najvažnejših dogodkov pod grajskimi patrijarhi od l. 577 do 1045.

na Dunaji pri C. W. Schwabe et. Comp., I. Bräunerstrasse N. o 4. Cene so od 5 gl. 50 kr. do 7 gl. 50 kr., vse po velikosti in podobi. Ako komu velikost ali podoba priprave ne ugaja, se lahko zamenja.

Poštni stroški so tudi majhni, ker tehta priprava samo 5-6 kil.

2. Jež jako koristna živalica kmetovalcu.

Mnogim našim kmetovalcem je znano, a mnogim zopet ne, da je jež jako koristna živalica kmetovalcem; zavoljo tega ga hočem na kratkem tukaj opisati. V prirodoslovji štejemo ga med žužkojede, vendar ne moremo tega tako umevati, kakor bi le od tega žival, ampak je tudi druge živali, posebno miši, podgane, brčke, kače, kuščarje, kebre, mramorje, črve, ogerce i. t. d. Samo v največji sili in lakoti se brani z rastlinami. Jež je jako koristna ropna žival, ki opravlja svoje delo največ v mraku, ko je vse mirno in tiho. Najljubša hrana so mu miši in lovi jih tako spretno kot mačka. Ako je od katere sovražne živali napaden, zvije se v podobi klopčica ali kroglice ter se še le odvijje, ko ga v vošč vržemo. Sploh je jako močne in čvrste postave. Proti zimi jako odebeli. Največa sovražnika sta mu lisica in sova; lisica zgrabi ga za nos in uniči ga, sova pa mu svoje kremplje v kožo zasadi in ga se seboj v zrak odnese.

Jež je razširjen po vsej Evropi, v Rusiji in Švediji prav tako, kakor v deželah okolo sredozemskega morja; njegova korist se povsod več ali manj priznava.

Prebiva posebno rad v gostem grmovju in v starem zidovju. Kedar se zima približuje, napravi si v votlinah in skritih prostorih gnezdo, za ktero nanese na svojih bodatih iglah listja in mahú, trdi se tudi, da nosi v svoj brlog raznega sadja.

Kadar nastopi zima, zniža se gorkota njegove krvi na ničlo in tedaj začne svoje zimsko spanje, iz kterega se meseca marca zopet prebudi. Meseca julija in avgusta stori samica 4-8 mladih, kateri so jako nježni in občutljivi. Mnogo mladičev pokončajo lisice in druge živali, mnogokrat jih pa veliko od mraza in lakote pogine, prav vsled tega se slabo pomnožava, če tudi so samice precej rodne. Ker smo prepričani, da so ježi kmetovalcem jako koristne živali, zato zaslužijo od nas večjega varstva in okrbnavanja nego do zdaj.

(Gosp. List.)

Dopisi.

V Gorici, 14. avgusta. — C. kr. kmetijsko društvo v Gorici priredi dne 28. septembra t. l. na živinskem trgu, ki ga je v ta namen uljudno pripustil glavni mestni magistrat, deželno razstavo goveje živine po tem le programu:

1. Razstave in delitve daril se morejo deležiti plemenska goveda, biki in krave, ki so sposobni za zboljšanje govedstva v deželi, pa tudi pari volov, odmenjenih za delo, vsake pasme, vsacega plemena ali preplemenenja, da so le ti in oni v deželi rojeni in prirejeni in da imajo starost, določeno po tem programu.

2. Oni, kateri želé kaj razstaviti, naj pošljejo najkasneje do 15. septembra t. l. predsedništvu c. kr. kmetijskega društva oglasnico za vsako glavo ali za vsak par goved, ktera nameravajo razstaviti.

Te oglasnice se bodo spisavale na posebne obrazce (formulare), kateri se bodo o svojem času zastoj dobivali pri vseh občinskih uradih na Goriškem.

V oglasnici se ima navesti, za kateri oddelek se misli razstavljačev oglasiti: naznati naj se starost živali (če mogoče, kterega dne se je porodila) in kakšne dlake (barve) je. To isto naj se navéde o očetu in materi dotične živali, o kateri je treba tudi povedati, da je v deželi rojena in izrejena in da je razstavljačev vsaj užje eno leto njen lastnik, ali pa od kar se je porodila, če nima še leta.

Napovedano starost potrdi, oziroma popravi na oglasnici posebej, od c. kr. kmet. društva postavljen živnozdravnik takrat, kedar pride žival na razstavo; vse drugo pa, kar je navédeno v oglasnici, morajo potrditi dotični občinski uradi.

Predsedništvo kmet. društva povrne tistemu, ki se oglasi kot razstavljačev, oglasnici priložiti izkazek. Ta izkazek velja za spričo razstavljačevu, ali njegovemu opravniku, da se sme deležiti, in pokazati ga bo moral društvenemu postavljencu, kateri bo stal v ta namen pri vходу razstavnice ograje.

3. O vsaki na razstavo pripeljani živali je treba skazati njeno težo s spričevalom kake javne tehtnice; in sicer se ima zvagati žival v zadnjih šestih dneh pred razstavo; enako bo treba skazati postavno predpisani živinski potni list.

4. Na oglase za deležitev razstave, podane po 15. septembru t. l., se ne bo jemal ozir.

5. Govedo, spremljano po osebah, ki bodo nanj pazile, ima se pripeljati na mesto razstave dne 28. septembra pred osmo uro zjutraj. Ko odbije osma ura, zapre se razstavnica ograja in notri ostane do

slednjih patrijarhov, to je do Domenika VI. Michiela stanovalo izključivo le v Benetkah, kjer so imeli svojo posebno patrijarško palačo. Na zadnje prekliče papež Nikolaj V. 8. oktobra 1451 gradski patrijarhat ter povzdigne beneško škofijo do časti patrijarhata. Prvi beneški patrijarh je bil Lavrencij II. Giustiniano. Od sedaj naprej ostal je Grad z okolico pod beneškim patrijarhom celo do l. 1814.

Ostaje nam sedaj pregledati še zunanje dogodke, tičeče se Grada. Njegovi stanovalci bili so kupci in trgovci so s Furlani, Goričani, Kranjci, Stajerci, Istrani in Dalmatinci. Ali neveljivost Akvilejčanov delala je veliko škodo Graščanom. Langobardi in Franki so podpirali na vse načine Akvilejo, da bi uničili Grad. Za njimi so napadali zaporedoma to mesto Avari, Slovenci, Saraceni in pozneje najhujši sovražniki Benečanov, t. j. Genoveži. Zastoj so se prizadevali beneški vojvode Orseoli koncem X. in početkom XI. stoletja mestu zopet na noge pomagati. Sezidali so nove palače, popravili in utrdili z nova mestno ozidje in stolpe. Ali vse to ni pomagalo nič. Benetke so bile bolj narastle nego Grad. Zato so se beneški vojvode in gradski patrijarhi stalno naselili v Benetkah. Njih izgled so posnemale druge imenitnejše gradske družine in s tem zadale smrtni udarec svojemu rodnemu mestu. Na Gradu pa je ostal le beneški namestnik kot zastopnik vlade in načelnik občine.

Akvilejski patrijarh Popo napadel je dvakrat Grad (l. 1024 in 1044), oropal njegove dragocenosti in poskušoval njegova umetna poslopja. L. 1062 da nemški cesar Henrik IV. Grad celo v last akvilejskemu patrijarhu in vse ono, kar bi si Graščani kje drugodi pridobili. L. 1354 napade akvilejski patrijarh Nikolaj Češki Grad in mu uzame svetinje sv. Mohora in Fortunata. V vojski med Avstrijo in Benetkami poselel je bil akvilejski patrijarh Markward, kot zaveznik avstrijski, l. 1372 tudi otok Grad. In kmalu za tem (l. 1379), v vojski med Benetkami in Genovo, poselel genoveški general Doria Grad in ga izročil akvilejskemu patrijarhu.

poldne samo komisija, ktera bo prisojevala darila. Obdarjenci se objavijo in darila razdelje še istega dne.

Popoldne bo razstava občinstvu odprta do 5. ure. Razstavljene živali se ne bodo smele odpeljati z razstave pred 5. uro popoldne.

6. Za tiste živali, ktere priženejo na predvečer razstave v Gorico, bo priskrbljeno, da se zastonj prehranijo in okrmijo in enako se tudi vse razstavljene živali brez razločka zastonj oskrbje s pičo ves dan razstave.

Kdor želi, da se mu uže na predvečer razstave prehranijo in okrmje živali, ima to v oglasnici omeniti, kedar pride z živalmi v Gorico pa, naj se oglasi v pisarnici c. kr. kmetijskega društva. (Piazza del Duomo. — Stari trg, pri veliki cerkvi.)

7. Darila bo prisojevala posebna, po glavnem odboru c. kr. kmetijskega društva odbrana komisija.

8. Obdarjeni biki se bodo morali kot plemenjaki v deželi ohraniti, vsaj dokler ne dopolnijo tretjega leta starosti.

9. Kot poročstvo obdrži društvo 1/3 podarjenega zneska in izplača potem, ko se mu dokaže, da je pogoj izpolnjen, z obrestmi vred, ki se naberejo v tistem času, ko ostane denar v društvenem uradu.

Ako žival po naravnem načinu pogine, preden je tri leta stara, izplača se koj pridržani znesek z obrestmi vred.

Tiste zneske, ktere bi društvo ne izplačalo razstavljavcem obdarjenih bikov, ker jih niso kot plemenjaki v deželi ohranili ves predpisani čas, odmeni eno z dotičnimi obrestmi vred vladnemu podpornemu zalogu v prosep živoreje.

10. Lastniki obdarjenih krav se morajo zavezati, da jih ohranijo v deželi vsaj tri leta.

11. Razen denarnih daril bo društvo delilo tudi svetinje in pohvalnice.

12. Ako bi v katerem oddelku ne bilo zadosti taci živali, ktere zaslužijo darila, odmeni se razpoložljivi denar lahko tudi za to, da se obdarijo razstavljavci drugih spodej navedenih oddelkov in to tedaj, ako tako spozna prisojevalna komisija dogovorno s predsedništvom c. kr. kmetijskega društva.

Iz Sovodenj, 8. avgusta 14. julija t. l. je umrl v Milanu gosp. Cesare (Cezar) Tosi, oče poznanih bratov vitezev Gavdencija in Evgenija Tosi-ja v 100. letu svoje starosti. Ranjki preživel je nad 50 let v tej občini (v Skrljah), kjer si je bil dal napraviti strojnico, ki še dandanes uspešno deluje in daje zaslužek mnogim občanem.

Ves čas svojega bivanja v tukajšnji občini bil je ranjki skrben oče ne le svoji družini, ampak tudi revežem in blag dobrotnik cerkvam. Sploh ni poznala njegova radodarnost meje, kadar je šlo za pomoč revežem ali cerkvam, osobito sovođenjski in cerkvi Matere božje na mirenskem Gradu.

Izročivši vodstvo tovarne sinom, izvolil si je ranjki preživeti zimo svojega življenja v Milanu, kjer je zapustil obširno posestvo. Vendar ni pozabil nikoli preljubljenega mu kraja (Skrlj), kjer je preživel najlepša leta svojega življenja. Malo da ne vsako leto prišel je v družbi svoje ranjce, še ne dve leti pred njim v Milanu umrle blage gospe, prebivat po nekoliko tednov k svojemu ljubljenu sinu Gavdenciju. Bil je ves čas svojega življenja izredno krepak na duhu in telesu, in vsakdo se je čudil, videč starčka, ki se je z mladeniško gibnostjo kretal. Čudno je tudi to, da v svoji visoki starosti, dasi je vedno veliko čital in pisal, ni rabil naočnikov, dočim ni mogel brez njih biti pred 70. letom svoje starosti. Gotovo bi bil še več let živel, ako bi se ne bil ponesrečil. Ko je hotel namreč stopiti iz kočije, potegnejo nenadoma konji, on pade in si zlomi nogo v gornjem stegnu, kar je starčku prouzročilo smrt. Pravijo, da v svoji mladosti se je vkvarjal tudi s pesništvom, a s kakim uspehom, mi ni znano, ker se ne bavim z italijansko literaturo.

Danes se je brala v tukajšnji vikarijski cerkvi maša zadušnica po ranjcem Cezaru Tosi-ju, katero je daroval prečastiti g. župnik mirenški z veliko asistenco. Maše zadušnice udeležili so se razven rodbine ranjcega in mnogobrojnega občinstva tudi obč. starešinstvo skoro polnoštevilno in šolska mladina, kar priča, kako priljubljen je bil ranjki, dasi je mnogo let preživel v inozemstvu.

Po dokončanem cerkvenem pravilu, delila se je miloščina mej domače in tuje uboge, na katere ni pozabil blagi ranjki niti v oporoki, zapustivši jim 500 frankov. Ta znesek sta z gore imenovana brata kot glavna dediča in izvrševalca poslednje volje ranjcega v razdelitev mej uboge izročila tukajšnjemu g. vikarju. Po dokončanem tem pravilu povabljeni so bili vsi prečastiti gg. duhovniki (6 po številu), ki so sodelovali pri maši zadušnici, v palačo g. Gavdencija viteza Tosi-ja na zajutek, kjer je bila zbrana tudi vsa obitelj ranjcega. Pri tej priliki darovala sta glavna dediča za cerkev Matere božje na Gradu 3000 frankov, kateri znesek sta izročila preč. g. župniku, da ga porabi za glavni altar, ki se izdeluje ravno sedaj za rečeno cerkev. Vidno ginjen sprejme g. župnik lepo svoto denarja, zahvalivši se viteškima gospodoma darovateljema za velikodušni dar. S tem blagim či-

nom pokazala sta gospoda viteza, da sta vredna naslednika pokojnega njih očeta. Dal Bog, da bi tudi nadalje še ohranila tisto naklonjenost cerkvam in ubogim, kakoršno sta do sedaj v obilni meri vedno gojila. V tem se je še posebej odlikoval g. vit. Gavdenc Tosi, posebno za časa svojega 15 letnega uspešnega županovanja. — ič.

S skrajne meje naše dežele, 10. avgusta. — Poročaj, draga „Soča“, svojim čitateljem o veliki elementarni nezgodi, ki je zadela naše sosedne farane. V nedeljo, dne 20. julija, zjutraj so se v Spodnji Idriji (pri Fari) otroci pripravljali za prvo sv. obhajilo. Prav o pol desete ure, ko so gospod župnik pred altarjem z otročji slovesno molili krstno obljubo in se je ljudstvo že zbiralo k sv. maši, se naglo grozovito zabliskne, strela švigne v zvonikov strelovod, v sredi zvonika pa se pretrga železna šina in strela udari v zid, predere zidovje ter gre po znotranjem delu zidovja na kor. Tam poškoduje orgle in švigne skozi obok v cerkev, kjer se razdeli; en del predere skozi zid iz cerkve pod zvonik, tam grozno poruši zvonikovo podzidje in pomeče več ljudi na tla; k sreči pa vender nobenega nič ne poškoduje, drugi del pa po cerkvi grozovito razsaja, ruši in meče kvišku cerkvene sedeže in drobi skale, s katerih je napravljen cerkveni tlak, s tako močjo, da so kosci od skal na kor frčali. Eni ženski, ki je na tleh klečala, je z noge čevljev odtrgalo in ga čisto zdrobilo, drugega jej pa ni poškodovalo; drugi ženski pa, ki je za vratmi v klopi sedela, je raztrgalo čevljev z noge in je užgalo obleko na njej; reva pade v nezavesti na tla. Ljudstvo, od groze in strahu vse razbegano, dere iz cerkve ven in noter, pa v strašnem dimu, ki je po cerkvi nastal, je v naglici ni nobeden zapazil; ko jo dobijo, bilo je že prepozno, ker bila je vsa ožgana in čez dva dni je reva v hudih bolečinah umrla.

Otroci pred altarjem strašen krik zaženejo, kvišku planejo in v grozovitem strahu se hoče vsak le gospoda župnika okleniti. Gospod sami prestrašeni se na vso moč prizadevajo, prestrašene otročice potolažiti, in le v velikim prizadetjem je bilo mogoče toliko utolažiti jih, da so jih skoz sakristijo na prosto spravili za toliko časa, da se je strah nekoliko polegel in da se je smrad in dim iz cerkve prezračil.

Ta žalostni dogodek bodi v izgled vsem cerkvenim predstojništvom, da vestno nadzorujejo take cerkvene naprave, kakoršen je strelovod, ker bi lanko brezskrbne in slabe naprave pouzročile take in še večje nesreče. Verne Slovence pa naj ta strašni dogodek opominja, da nikdar ne pozabimo ponižno in zaupno klicati: treska in hudega vremena, reši nas o Gospod.

R—c

V Ljubljani, 12. avgusta. — Štirje poslanci so odložili preteklo leto svoje mandate za deželni zbor in vsled tega se bodo vršile v drugi polovici tega meseca nove volitve. Veleposestvo voli dva, Kočevsko mesto z Ribniškim trgov enega in notranjske kmečke občine enega poslanca. Žalibog, da je samo na Notranjskem zmaga Slovence gotova; v Kočevji in v veleposestvu smo pa do sedaj še vedno podlegli, če prav le za par glasov. Ali čudno in skoro neverjetno je, da prav volitev na Notranjskem, kjer je zmaga Slovence tako gotova, prizadeva nekaterim krogom največ skrbi in med ljubljanskim slovenskim časopisjem največ vriša in prepira. Mar ni vse eno, je li izvoljen A ali B, če je le narodnjak? Ali je narodna stranka v svoji celoti z vlado zlita kljubu onim nesrečnim 600 gold. za nepotrebno nemščino na ljudskih šolah? Ali bi ne bilo bolj potrebno, iskati sredstev in pomočkov, kako bi zmaga vladi slušna stranka v drugih dveh okrajih? saj bi vender moralo biti vladi kaj ležeče na treh glasovih v dežel-nem zboru! Namesto bojevati se tam, kjer bi bilo kaj pridobiti, zaletava se „večerna priloga uradnemu časniku“ v osebo zaslužnega prvoboritelja dr. Zarnika, bivšega poslanca notranjskih kmečkih občin in predsednika deželno-zborskega kluba. Toliko strasti in strupenosti ni bilo še v nobenem naših listov brati; celo proti zakletim sovražnikom slovanstva je bil po mojem mnenju plemenitejši in dostojnejši boj, nego se je sedaj zljubil „Lj. Listu“ proti dr. Zarniku. Jedva so bile razpisane volitve, je že vzel naš najmlajši in najmanjši pa najbojevitejši dnevnik svoj največji boben in svojo najglasnejšo trobento ter pozval na mejdan dr. Zarnika, vso „Narodno Tiskarno“ in vsakega, kdor ne uvidi potrebe, da se kupi za 600 gld. nemščine ljudskim šolam? Ali kljubu vsega bojnemu kriku se „Narod“ ni hotel z drugim oborožiti ko z muhovnikom; ker ves boj zaradi kandidata je nepotreben in smešen, dokler ni proglašen od kompetentne strani. Do sedaj je bila navada pri nas, da so si volilci sami izbrali kandidata in v zvezi z narodnim volilnim odborom proglasili ga in priporočili. Tako stori-rije tudi zavedni Notranjci in bodo volili narodnjaka brez ozira, ali je temu ali onemu všeč ali ne, ali si naklonijo hvaló ali grajo „večerne priloge.“ Sč.

Politični pregled.

Mnogozaslužni voditelj Koroških Slovencev g. Einspieler ne bo več stal osamljen v Koroškem deželnem zboru, ker zraven njega zastopala bodeta še dr. Abuja, voljen v Šmohorskem, in Muri, voljen v Velikovškem okraji, Koroške Slovence in branila njihove svete narodne pravice. Res, da število slovenskih poslancev še ni v nikakoršnji primeri s številom Slovencev na Koroškem, katerih je dobra tretjina vseh prebivalcev. Ali če pomislimo, da so se začeli oni še le v zadnjem času politično in narodno vzbujati, da nimajo narodnih šol, da so gledé nižjega slovenskega ljudstva v gmočnem oziru od nemških gospodov odvisni, da nimajo ali vsaj ne v zadostnem številu narodnih voditeljev, da slovenski okraji z nemškimi skupaj volijo, če vse to preudarimo, moramo Koroškim Slovincem k sedanjemu, sicer še malemu vspehu čestitati in reči: na Goratanu se danj. Kranjci se zaradi volitve na Notranjskem ne morejo še zediniti in bati se je, da bode ta razdvoj naroda imel žalostne posledke.

V enakem smislu, kakor Linški, izdal je tudi Solnograški nadškoj pastirski list, da naj ljudstvo voli in voli dobro.

Hrvaški deželni zbor je sklican na 28. avg., ali njegovo zasedanje trajalo bo menda le kratek čas.

Kakor sta se bila pretekli teden sešla naš in pruski cesar, imata se v kratkem sniti tudi naš minister zunanjih zadev grof Kalnoky in knez Bismark; listi govoré, da se snideta zato, da bi se obnovila zveza med našo in prusko državo.

Francoski kongres ima še vedno opraviti s preustrojem osnovnih zakonov; med drugimi sprejel je tudi predlog, da se republikanska ustava ne sme spremeniti.

Novo konservativno ministerstvo v Belgiji je zopet obnovilo diplomatsko zvezo z Vatikanom in poslanski zbornici predložilo novo šolsko postavo, po kateri bi se otroci ne mogli več siliti le v državne šole. Temu predlogu upirajo se župani liberalnih mest in učitelji dosedanjih državnih šol. Bruseljski župan je sklical shod liberalnih županov, ki so sprejeli resolucijo proti novi šolski postavi; da bodo s tem že omajali komaj imenovano novo ministerstvo, ne da se lahko misliti, ker ono ima znatno večino v zbornici poslancev in v senatu.

Angleži pripravljajo ekspedicijo 10.000 vojakov v Hartum, da oslobodé Gordon-a, katerega je Mahdi obkolil od vseh strani.

Španski kralj Alfonz, kateri že prej ni bil trdnega zdravja, se je pri nekem vojaškem pregledu prehladil in listi govoré, da se zna iz tega prehlada izcimiti nevarna, pljučna bolezen.

Domače in razne vesti.

Vsa pisma, ki so namenjena uredništvu, naj se pošiljajo, kakor do zdaj na ime odgovornega urednika ali na uredništvo „Soče“ na Travniku, h. št. 16, v Gorici.

Meseca septembra bo imela Gorica vse polno razstav in zborov. Deželna učiteljska konferenca se začne po novelih poročilih 25. septembra, od 18. do 25. sept. bo pa razstava učnih pripomočkov in šolskih izdelkov v poslopji c. k. deške vadišnice. Istega 25. septembra se odpre deželna razstava sadja, vrtnin, grozdja in vin, ki bo trpela do 28. sept. zvečer. Tega dne, 28. sept., se odpre ob 8. uri zajutra deželna razstava goveje živine, ki bo popoludne do 5. ure pristopna občinstvu brez razlike narodnosti in vere. — Ako pomislimo, da vse te razstave privabijo z dežele v mesto mnogo ljudi in živine, da vsi ti bodo hoteli biti v mestu prenočeni in prehranjeni, da marsikdo si bo hotel kupiti pri tej priliki klobuk, dežnik, srajco, suknjo, sveto podobico ali kaj takega, tedaj razvidimo, kako velikanska bremena se nakladajo goriškemu mestu. Njegovi cestinarji morajo v potu svojega obraza pobirati solde od vsakega konja, vola, krave, osla, mezga, koze in ovce, ki gredo v mesto, za mestni tlak. Naravno je, da bi se moral goriškemu deželanom davek naložiti, da bi se pokrili oni stroški, katere ima mesto s pobiranjem

onih soldov, ki, kadar jih je več vkup, iznašajo lepo svoto goldinarjev. Potem pa goriški krčmarji in ščuncarji, kdo jim povrne njih trud, da bodo morali tiste dni neprenehoma čepeti v svojih prostorih, meriti, deliti, računati in vrhu vsega tega še celo denar prijemati. Opravičena bi bila naredba, da vsak, kdor stopi tiste dni v kako krčmo, ščuncu ali sploh javni prostor, naj plača 10 kr. vstopnine za trud, ki ga prizadene mirnim hišnim prebivalcem. — To bi se dalo še izvesti, ali kaj pa na ulici? Naj bi kak pital vol utekel v mesto in bi na Travniku prav močno zamukal, ali bi ne popadali na tla razobešeni klobuki? tiskarski stroji v bližini bi prišli v nered, med ljudstva na Travniku in v bližnjih ulicah bi nastala zmešnjava, krik, bežanje in sam Bog vé, koliko žrtev bi Gorica tisti dan objokovala. Vse to bi storil en sam vol, kaj pa ako bi jih prišlo 10 v mesto? — Ni dvomiti, da naši goriški možje, ki so se Slovencev bali, so že vse to premislili, da so sestavili prav osoljen protest in poslali ga slavnemu goriškemu starešinstvu, naj ga blagovoli odposlata v Trst. Kdo zameri tako skrb hrabrim našim možem? — Ako bi pa ta naša domnevanja ne bila resnična, to je: ako se Gorici ne bojijo ni rogatih čveteronogov ni plačujočih živinskih poganjačev, in niso torej sestavili nikakega protesta, potem je pač razvidno, da nekateri Gorici se prej sprijaznijo z voli in z denarji, nego se Slovenci. Posebno pečeni voli so nekaterim gospodom v slast, zlasti ko pride še pol litra vina poleg. To spričuje dogodka letošnjega meseca julija: vino in piščanci so dajali onim možem moč, ki bi bili morali rogoviliti zoper Slovence. Preblagorodni gospod baron Rechbach, c. k. dvorni svetovalec, je rekel deputaciji slovenskih poslancev, da v dveh krčmah je bilo ukazano vino onim postopacem, ki bi bili morali Slovence dražiti 6. julija, in da sta znana dva gospoda, ki sta vino plačevala. Upamo, da, predno bo živinska razstava, se zvč kaj bolj natančnega o dveh strahopetnih gospodih, ki sta si hotela pripraviti spremstvo nove vrste, sebi v varnost, a drugim v nevarnost. Dokler je še čas, opozarjamo vse tiste, ki imajo pri tem kaj opraviti: naj pazijo, da ne uteče kak junec, da ne rani kakega meščana, ki hodi na ulico namesto da bi doma ostal. Previdnost nikoli ne škodi.

Bogoslovške šole so končale v Gorici 26. p. m. Konec leta so štele vse štiri primorske škofije, namreč goriška, tržaško — koperska, poreško — puljska in krška (Veglia), 50 namesto 110 slušateljev. Največ bogoslovcev je imela goriška škofija, namreč 23 namesto navadno potrebnih 38, a najmanj poreško — puljska škofija, namreč 2 namesto v navadnih letih potrebnih 12. Trst jih je imel 22 (oziroma 20) namesto 60, in Krk 4 namesto 10. Šole sta obiskovala do konec leta tudi 2 oo. frančiškana; k letu jih bodo obiskovali pa nekateri redovniki kapucinskega reda. — Četrtoletnikov je bilo iz vseh škofij 14, namreč: Francijanov 8, Tržačani 4, iz Poreča in s Krka po 1. Višje redove so dobili ali dobijo 10. 12. (oziroma 12. 16.) in 17. t. m. ti le č. gg.: Berlot Antou z Vrha pri Kanalu, Cjeri Franc iz Gorice, Kocijančič Nikolaj iz Slovenca pri Nebli v Brijih, Peteani Jožef iz Gorice, Zanetti Adam iz Mariana v Furlaniji in Kirac Luka, zadnji iz poreške škofije. Presbiterat ali mašništvo, to je: zadnji red, podeli milostljivi gospod knez nadškof prihodnje nedelje v Veliki cerkvi. Dva č. gg. gospoda sta bila uže prej posvečena. Z novim naraščanjem se izpolnijo v goriški nadškofiji vsaj nekaj tisti prostori, ki so ostali med letom prazni, ali vseh napolniti ne bo mogoče. Naslednja tri leta so po številu goriških bogoslovcev še bolj šibka od letošnjega.

Videmski nadškof Andrej Casasola je umrl na svojem gradu Rosazzo blizu avstrijske meje pretekli tork, 12 t. m., opoldne. Ranjki je bil rojen 26. avgusta 1806. v Buji, Concordijski škof je bil razglašen v Rimu 23. sept. 1855., kot nadškof je bil prestavljen v sosednjo videmsko škofijo 28. sept. 1863. Vsako leto je hodil poleti na deželo na zgore imenovani grač in že parkrat ga je zadel mrtud, ne da bi mu bil pretrgal nit življenja. Letos je bilo drugače; mrtud se je ponovil v ponedeljek, 11. t. m., ob 3 urah popoldne; djali so visokega gospoda v sv. olje, ali k zavesti ni prišel več. Po noči od 13. do 14. avgusta so ranjkega na tihem prepeljali iz Rosazza v Videm in so ga tam pokopali brez vse slovesnosti, ker truplo je bilo začelo zgodaj razpadati. Videmska škofija žaluje po delavnem in dobrem svojem pastirji. Naj v miru počiva!

Za današnji popravek gledé g. Fr. Gabrielliga se moramo zahvaliti gospodu narodnjaku, ki nam je kot popolnoma gotovo resnico trdil, kar se je pozneje pokazalo kot neresnično. Prosili smo gospode poročevalce uže večkrat in prosimo jih zopet, naj se držijo edino le resnice v poročanju fakt, ker z nobeno drugo rečjo ne morejo listu toliko škodovati, ko z neresnicami, ako mu jih poročajo kot resnico. — Tudi v drugem oziru nas je neki prijatelj opeharil, v tem namreč, da nam je kot neovrgljivo resnico pripovedoval, da so neki bratje podpisali in celo med prvimi znani protest, ter nas priduševal, naj objavimo njih

imena, potem pa, ko smo prinesli popravek one vesti, je tajil, da bi nam bil kaj takega pravil, ter je trdil, da morebiti je le rekel, da je slišal, da so drugi govorili, da morebiti so oni bratje podpisali, ter nas je nazadnje še obrekoval, da omenjene brate peremo, namesto da bi nekega deželnega poslanca na meh drli. Bog nas varuj takih prijateljev!

Občni zbor „Cecilijanskega društva.“ Kakor je bilo o svojem času v „Soči“ že naznanjeno, bo v ponedeljek dne 25. avgusta t. l. drugi občni zbor „Cecilijanskega društva za goriško nadškofijo v Gorici.“ Društveni odbor prevladno vabi k tej slavnosti p. n. gg. društvenike in vse prijatelje cerkvene petja, posebno pa še v. č. duhovščino in p. n. gg. učitelje. To bo lepa priložnost, prepričati se o vzvišenosti in lepoti prave cerkvene glasbe in marsikdo lahko spozna, da cecilijansko petje ni ravno taki „bav-bav“, kakor mu ga domišljija znabiti predstavlja. Slavnost se bo vršila po sledečem programu: 1. Ob 9 $\frac{1}{2}$ uri v farni cerkvi sv. Ignacija: Slovesna maša (festum s. Ludovici R. Confessor.). Introitus: „Os justi“, koral se spremljevanjem orgelj. Missa: coronata: „Salve regina“, zložil G. E. Stehle, mešani zbor se spremljevanjem orgelj. Graduale: „Justus ut palma“, 4glasni falsiborant, zložil Fr. Witt. Offertorium: „Veritas mea“, 8glasno za 2 zbora, zložil Fr. Witt. Communio: „Beatus servus“, koral se spremljevanjem orgelj. 2. Po slovesni maši v centralnem semenišči zborovanje, katero bode obsegalo: a) Nagovor podpredsednikov, poročilo tajnikov in blagajnikov, b) poučni govor, c) volitev predsednika in enega odbornika d) posamezni navsveti. 3. Ob dveh popoldne: „Visitatio Sanctissimi“ s predavanjem slovenskih in latinskih motetov iz „Cecilije“ in drugih skladateljev v farni cerkvi sv. Ignacija. 4. Prosta zabava.

Vabilo! Ker se ima razglasiti konkurs za učitelje in učiteljice tukajšnje deželne gluhonemnice, bo držal njen vodja pripravljavni nauk po ustmeni metodi, kateri začne 20. t. m. ob 9. uri predpoldne in konča dne 30. t. m. Vodstvo zavoda.

Na tukajšnji kmetijski šoli ob tržaški cesti so te dni uredili navadni gnoj in kompost na prostornem gnojlišči. Gospodarji, ki niso imeli še prilike viditi, kako se gnoj na gnojlišči spravlja in kako se kompost dela, naj pohitijo na imenovano šolo in naj si ogledajo gnojšče, ki je zdaj v takem stanu, kakor nevesta, ki se nališpa svojemu ženinu. Ker ni gotovo, ali ostane vse vedno tako, naj pohiti, komur je mar za kmetijski napredek. Tukaj lahko vidi, kako se gnoj z zemljo pokriva, kako se z gnojno poliva, kako se ohrani močan in gnojiven itd. Svitoslav.

Na Slapu pri Vipavi imajo ljudski učitelji kranjski tudi letos, kakor druga leta, poseben tečaj za poduk v kmetijstvu. Te dni se je govorilo, da pridejo tudi v Gorico, ogledati si tukajšnjo kmetijsko šolo. Vse bi bilo prav, le to se je bati, da bo trpela italijanska narodnost goriškega mesta, ako pridejo kranjski ljudski učitelji vanj. Nazadnje vendar ne ostane drugega nego to da obzidajo Gorico z debelim zidom in da pregledajo potni list vsakemu, ki bo hotel iti noter. Ako tega ne storé, se lahko prigodi, da Gorica zgubi svoj laški obraz.

V postonjski jami se priredi prihodnje nedeljo 17. t. m., ob 3 popoldne zarad rojstnega dne Njegovega Velikanstva presvitelega cesarja, ki bo drugi dan, velika slovesnost, pri kateri bo gorelo v jami 5000 stearinskih sveč in 12 električnih lučij, katerih vsaka bo dajala svetlobe za 1400 navadnih sveč. Godbo dá c. k. pešpolk kralj Milan št. 97 iz Pulja. Napravijo se o tej priliki posebni vlaki iz Ljubljane, Reke, Trsta, Gorice in Kormina.

„Slovenski jez“ priredi „besedo“ dne 24. t. m. ob 5 $\frac{1}{2}$ uri popoldne v Vipolžih (briskih) z naslednjim sporedom: 1. Slovenski stopaj (zl. Čibulka — svira nova vipolška godba). — 2. Podučen govor. — 3. Briska budnica (poje zbor). — 4. „Valcer concertante“ za gosli (igra g. Jirka, vodja godbe). — 5. Vinska modrost (sp. Trdina — šaljev govor). — 6. Vojaški večer, improvizacija za harmonium (zi. Jirka — igra sam). — 7. Domovini, (poje zbor). — Hči na grobu matere, (deklamacija). — 9. Valček po slovenskih napevih, (zl. Jirka, svira godba). — 10. Na straži, (poje zbor). — 11. Škotska solo na gosli, (zl. Jirka — svira sam). — 12. Gluh mora biti, (burka). — 13. Cesarstva, (poje zbor). — Vstopnina za neude 20 kr.; udje vstopijo brezplačno: dvorana v gradu. K obilni udeležbi vabi Odbor.

Razglas. Ker je visoko c. kr. kmetijsko ministerstvo blagovoljno podelilo podporo in namen, da se z darili spodbudé sadjerejci, vrtuarji in vinorejci in da se pospeši ob enem vinotrštvo s tem, da pozvé občinstvo za najboljša v deželi pridelana vina, sklenilo je podpisano c. kr. kmetijsko društvo prirediti prihodnji jeseni deželno razstavo sadja, vrtnin, grozdja in vin in združiti z njo javno vinsko pokušnjo. Ta razstava bo ob enem z govejsko, ktera je uže napovedana za 28. dan septembra t. l., prične se 25.

konča pa 28. istega meseca zvečer. Podeljevala se bodo darila in sicer svetinje, častna priznanja in denar. Nadrobni program se v kratkem objavi in naznani se v njem tudi kraj razstave. C. kr. kmetijsko društvo v Gorici, 28. julija 1884. Podpredsednik V. vitez Ritter. Tajnik I. Velicogna.

Razkaz denarnih daril, določenih po c. kr. kmetijskem društvu za letošnjo razstavo goveje živine v Gorici.

Prvi oddelek: plemenjaki mlečnih pasem. A. Za bike od 6 mesecev do dobe, ko spremene prva dva zoba. (Izveti so od biki, ki so lastnina kmet. društva). Eno darilo 90, eno 60, eno 30 gld. B. Za junice od 12 mesecev do spremembe prvih zob. Eno darilo 60, eno 40, dve darili 20 gld. C. Za krave od spremembe prvih zob do 5 leta. Eno darilo 50, eno 30, dve darili 20 gld.

Drugi oddelek: plemenjaki delavnih in pitavnih pasem. A. Za bike od 6 mesecev do spremembe prvih dveh zob. (Izveti so od društva prejeti biki). Eno darilo 90, eno 60, eno 30 gld. B. Za junice od 12 mesecev do spremembe prvih zob. Eno darilo 60, eno 40, dve darili 20 gld. C. Za krave od spremembe prvih zob do 5 leta. Eno darilo 50, eno 30, dve darili 20 gld.

Tretji oddelek: pari volov za delo vsake pasme. Eno darilo 40, eno 30, dve darili 20 gld.

Razen teh daril izroči kmetijsko društvo na razpolago prisojevalni komisiji neko število svetinj; pohvalnic pa bo smela podeliti, kolikor za primerno spozna.

Komisija bo podeljevala bodi sama ta odlikovanja ali pa združena z denarnimi darili.

V izjemnih slučajih bo smela prisojevalna komisija dogovorno z društvenim predsedništvom izdati v pripoznanje posebnih zaslug v prosep domače živinoreje tudi časte diplome.

C. kr. kmetijsko društvo v Gorici.

dne 16. junija 1882.

Predsednik. CORONINI. Tajnik: Velicogna.

„Poročilo o kmetijski enketi“ dne 17. in 18. aprila 1884. v Ljubljani. Uredil dr. J. Vošnjak, deželni odbornik. Pod tem naslovom je izšla v „Narodni Tiskarni“ v Ljubljani v veliki osmerki tiskana knjiga, ki šteje 72 strani in ima mnogo zanimivega blaga o kmečkem stauu. Upamo, da bomo imeli priliko, še večkrat govoriti o nji in njeni vsebini.

„Velike egiptovske sanjarske bukve“ po starih arabskih in egiptovskih pisnih izšle so v tiskarni J. Leona v Mariboru. Knjiga ima 255 strani in doklado podob, razlaga, kaj sanje pomenijo in katero številko je treba igrati v loteriji, da človek srečo doseže. Včasih se morda uresniči, kar bukve pravijo, ali mnogokrat gotovo ne, ker drugače bi vsakdo stavljal tiste številke, katere knjiga nasvetuje, vsakdo bi dobil in država bi šla se svojo loterijo na boben. Knjiga mora biti državnim financam nenevarna, drugače bi je država ne pastila na svetlo. V prejšnjih časih so imenovali to knjigo sanjarske bukve; g. Leon jih je hotel boljše označiti in jim je po pravici dal naslov: sanjarske bukve. Stanejo 30 kr.

Popravek. V številki 9. od 1. marca t. l. pri nesla je „Soča“ sestavek pod naslovom: „Na Ajsovič“ o starogorski šoli in njenem učitelji. Ker je bil podpisani pozneje o tej zadevi bolje in natančneje podučen, izjavlja resnici v čast, da ni res, da bi bil gosp. Franc Gabriellig odpuščen po deželnem šolskem svetu od učiteljske službe zarad pouličnih demonstracij, in da ni res, da bi bil omenjeni gospod klican pred policijo kot sumljiv, da bi bil pomazal zid na hiši g. dr. Seitzu v Gorici.

Matej Koršič, odgovorni urednik „Soče.“

Zahvala.

Podpisana si štejeta v dolžnost srčno zahvaliti se prečastiti duhovščini, slavnemu obč. starešinstvu šols. vodstvu in vsem občinarjem, ki so se mnogobrojno udeležili naše zadušnice, ki se je danes darovala za našega nepozabljivega ranjcega očeta Cezara. Sovodnje, dne 8. avgusta 1884.

Gavdencij vitez Tosi
Evgen vitez Tosi.

Na znanje.

Podpisani naznanja, da je odprl v Tolminu svojo delalnico kot tkalski mojster in obljubi postreči slavnemu občinstvu v vseh izdelkih te stroke.

VALENTINČIČ,
tkalski mojster.